

Motion till riksdagen
2012/13:Ju402

av **Maria Ferm m.fl. (MP)**

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

1 Sammanfattning

I denna motion föreslås satsningar för en ökad effektivisering av polisorganisationen, ökad säkerhet för brottsutsatta, att barn ska få egna ombud i mål som rör dem, en modernisering av kriminalvården med utbyggd häkteskapacitet och ett fortsatt arbete mot hatbrott och diskriminering. Miljöpartiet de gröna bedömer att dessa satsningar bidrar till ett tryggare och säkrare Sverige för alla.

Fel! Okänt namn på

2 Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	1
2	Innehållsförteckning	2
3	Förslag till riksdagsbeslut	3
4	Anslag	4
5	Utgiftsområde 4 Rättsväsendet	4
5.1	En effektiviserad polisorganisation	4
5.1.1	En smartare polis	4
5.1.2	En tydligare incitamentsstruktur inom polisorganisationen	6
5.1.3	En närvarande polis	6
5.1.4	Behov av ökad kompetens i vissa frågor i verkställighetsärenden	6
5.2	Ett utökat samarbete med den ideella sektorns aktörer	7
5.3	Inrättandet av en ny integritetsskyddsmyndighet	7
5.4	Barns rätt till eget ombud	8
5.5	Stärkt rättsväsen för kvinnofrid	9
5.5.1	Skyldighet ge dömda män vård	9
5.5.2	Utbildning om våld i nära relationer	10
5.5.3	Insatser för kvinnor inom kriminalvården	10
5.6	En stärkt kriminalvård	10
5.6.1	Utökat stöd till frivilligorganisationer inom kriminalvården	11
5.6.2	Häkten i Halmstad och Östersund	11
5.6.3	Höjd kompetens hos Kriminalvårdens personal	12
5.6.4	Särskilda insatser för unga i riskzon	12
5.7	Stöd till dem som utsatts för brott	12
5.8	Åtgärder för bekämpning av vissa brott	13
5.9	Åtgärder för bekämpning av systemhotande brottslighet med inriktning mot islamofobi, högerextremism m.m.	14
5.9.1	Resurser för kunskap om hatbrott inom rättsväsendet	15
5.10	En särskild utredningsmyndighet för misstänkta brott av poliser och åklagare	15

3 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införande av en incitamentsstruktur inom polisorganisationen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att av anslaget till samtliga myndigheter inom rättsväsendet avsätta minst två procent för samarbete med den ideella sektorns aktörer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur den ideella sektorns kraft i ökad grad kan tas tillvara inom rättsväsendet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad polisiär närvaro i människors vardag.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en ny integritetsskyddsmyndighet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en ny myndighet som ska utreda brottsmisstankar mot poliser och åklagare i tjänsten.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förändrad styrning av arbetet för vissa sorters brottslighet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att av anslaget till polisorganisationen avsätta minst tio miljoner kronor till gränsskyddsverksamheten med flera verksamheter för ökad kompetens om mänskliga rättigheter och utlänningsrätt.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning om viss systemhotande brottslighet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barns rätt till eget biträde i vissa familjerättsliga mål.¹
11. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområdet 4 Rättsväsendet enligt denna motion.

¹ Yrkande 10 hänvisat till CU.

Fel! Okänt namn på

4 Anslag

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

	2013	2014	2015	2016
1:1 Polisorganisationen	-300	-300	-300	-300
1:3 Åklagarmyndigheten	+10	+10	+10	+10
1:5 Sveriges Domstolar	+10	+10	+10	+10
1:6 Kriminalvården	+249,5	+250	+250	+250
1:10 Brottsofffermyndigheten	+50	+50	+50	+50
1:12 Rättsliga biträden m.m.	+70	+70	+70	+70
1:16 Säkerhets- och integritetsskydds-nämnden	-17,889	-18	-18	-18
<i>Nya anslag</i>				
Ny integritetsskydds-nämnd	+73,889	+74	+74	+74
Särskild utredningsmyndighet för polisens brott	+50	+50	+50	+50
Summa	+195,5	+196	+196	+196
<i>Specifisering av anslagsförändringar</i>				
1:1 Effektivisering	-300	-300	-300	-300
1:3 Utbildning mäns våld mot kvinnor	+5	+5	+5	+5
1:3 Kunskapsförstärkning hatbrott m.m.	+5	+5	+5	+5
1:5 Utbildning mäns våld mot kvinnor	+5	+5	+5	+5
1:5 Kunskapsförstärkning hatbrott m.m.	+5	+5	+5	+5
1:12 Ombud för barn i vårdnadstvister	+70	+70	+70	+70
1:6 Nytt häkte Östersund	+100	+100	+100	+100
1:6 Vård och behandling	+67	+67	+67	+67
1:6 Indiv handlingsplaner	+65	+65	+65	+65
1:6 Samarbete Kriminalvården och kvinnojourer	+8	+8	+8	+8
1:6 Stöd frivilligorganisationer inom kriminalvården	+10	+10	+10	+10
1:16 Överföring ny integritetsskyddsmyndighet	-17,889	-18	-18	-18
1:10 Stöd kommuner försöksverksamhet kontakgr brottsoffer	+50	+50	+50	+50

5 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

5.1 En effektiviserad polisorganisation

5.1.1 En smartare polis

Anslaget för polisorganisationen har vuxit från 15,7 miljarder kronor år 2006 till 20,5 föreslagna miljarder kronor för år 2013. Utgifterna för den polisiära verksamheten har således ökat med nästan 30 procent på fem år. Miljöpartiet

har tidigare kritiserat regeringen för att inte styra polisorganisationen mot ökad effektivitet tillräckligt hårt och för att alltför lättvindigt föreslå fler poliser, utan att samtidigt ställa krav på effektivisering och ändrade arbetsmetoder. Vi ser nu också att satsningen på fler anställda poliser inte leder till att fler brott personuppklaras. Under perioden 2002–2011 har således antalet poliser ökat från 16 149 till 20 398 och civilanställda med utredande uppgifter från 6 769 till 7 984. Under perioden har antalet anmälda brott ökat 14 procent, antalet poliser ökat 26 procent och antalet civilanställda ökat 17 procent. Slutsatsen av detta är att fler poliser inte behöver leda till att mer blir gjort utan tvärtom. Sett i antal ärenden per anställd så minskar effektiviteten och produktiviteten.

Anmälda brott, personuppklarade brott, antal anställda poliser och anställda utan polisutbildning men med utredande uppgifter ¹

	2002	2006	2011
Anmälda brott	1 234 784	1 224 958	1 370 399
Personuppklarade brott	15 %	18 %	18 %
Anställda poliser	16 149	17 423	20 398
Anställda "övriga"	6 769	7 208	7 984

Miljöpartiet anser att alla människor i Sverige ska ha rätt till en trygg och säker vardag, att ekonomisk och miljörelaterad brottslighet skall bekämpas samt att hatbrotten skall prioriteras. Hot mot demokratin ska bekämpas med styrka. För att detta ska kunna ske krävs en effektiv polisorganisation som bygger sitt arbete på kriminalunderrättelseverksamhet och där insatser sätts in där och när brott kan begås, inte när det är bekvämt eller billigt att förlägga arbetstiden. Vi ser ett behov av att såväl höja kompetensen hos anställd personal som att i övrigt utveckla metoder för polisiärt arbete. I en särskild kommittémotion lämnar vi därför förslag om en högskoleutbildning för poliser, utvecklande av metoder för att mäta effektivitet i polisiärt arbete, som kan ligga till grund för anslagstilldelning, kompetensutveckling av medarbetare och chefer, samt rekrytering av icke-polisiärt utbildad personal med mera.

Att det finns stora behov av förbättringar har under flera år påpekats av bland annat Riksrevisionen och stärks av mediala uppgifter om brott som inte utreds, om poliser som bemannar receptioner och om larm som aldrig åtgärdas.

Miljöpartiet ställer sig bakom förslagen för effektivisering av polisorganisationen som föreslås i betänkandet Polisverksamhet i förändring (SOU 2002:70), och menar att dessa skyndsamt måste påbörjas. Detta skulle medföra att upp till 500 årsarbetsresurser frigörs för polisiärt arbete inom polisväsendet. Stora resurser kan frigöras genom en renodling av polisverksamheten. De resurser som frigörs genom effektiviseringar, metodutveckling och genom att andra myndigheter i vissa fall ges rätt att disponera över polisorganisation-

¹ RUT PM Dnr 2012:609.

Fel! Okänt namn på

ens anslag bedömer vi kan leda till besparingar om 200 miljoner kronor per år. Dessa resurser överför vi till Kriminalvården för förbättring av dess arbete med dömda och till Brottsoffermyndigheten för stöd till kommuner i arbete med brottsoffer. Till Kriminalvården överförs också resurser för ett nytt häkte i Östersund.

5.1.2 En tydligare incitamentsstruktur inom polisorganisationen

När en ny polisorganisation införs finns också ett gyllene tillfälle att på ett tydligare sätt än som nu är fallet utveckla modeller för att tydligare styra medels- och resursanvändningen inom polisorganisationen för att uppnå uppsatta mål. Sådana modeller där myndigheter beviljas anslag efter utförd prestation finns redan i dag inom andra utgiftsområden. Vi anser att detta bör kunna införas även inom polisorganisationen så att polisen får dels betalt för ett grundläggande uppdrag, dels även betalt för hur effektivt arbetet bedrivs. För att kunna göra detta behöver metoder utvecklas för att mäta och styra effektivitet inom polisverksamheten. Vad som här anförs om incitamentsstruktur inom polisen bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

5.1.3 En närvarande polis

Vi anser att polisens närvaro i människornas vardag behöver utökas. Det handlar om att polisen genom ett långsiktigt förtroendebyggande lokalt arbete visar för människor att polisen finns där för dem, oavsett när brotten anmäls och oavsett av vem. I vissa polismyndigheter har genomförts satsningar med närpolis, skolpolis eller att särskilda kontor skapats i delar av kommuner där viss brottslighet finns. Det har sedan visat sig att det i de delar av landet där en starkt lokalt förankrad polisiär verksamhet funnits, där har också brott kunnat utredas enklare och snabbare och tilltron till polisen har ökat. Riksdagen bör därför som sin mening ge regeringen tillkänna vad som här anförs om ökad polisiär verksamhet i människors vardag.

5.1.4 Behov av ökad kompetens i vissa frågor i verkställighetsärenden

Gränspolisen har under senare år utökat sin verksamhet, bland annat på grund av regeringens uppdrag om ökad effektivisering inom ramen för verkställighetsärenden enligt utlänningslagen. Enligt vår mening är det viktigt att detta uppdrag kombineras med erforderlig kompetens, särskilt om de människor som genom polisens och kriminalvårdens transporttjänsts försorg skickas ut från vårt land. Vi anser att den personal hos såväl polisorganisationen som kriminalvårdens transporttjänst som arbetar med verkställighet i utlänningsärenden ska utbildas i dels utlänningsrätt, dels mänskliga rättigheter. För detta ändamål anser vi att regeringen ska avsätta tio miljoner kronor av anslaget till polisorganisationen. Detta bör riksdagen som sin mening ge riksdagen tillkänna.

5.2 Ett utökat samarbete med den ideella sektorns aktörer

Brottslighet berör nästan alla människor i Sverige på något sätt. Det kan vara en nära anhörig som utsätts för eller är vittne till brott. Det kan vara det egna barnet som begår brott eller den egna tryggheten och säkerheten i vardagen som påverkas av den egna rädslan för att utsättas för brott. I arbetet med att öka människors trygghet i vardagen är det viktigt att beakta just detta, att individens egen uppfattning av om hen känner sig rädd är det som spelar roll. Kanske inte just om hen rent objektivt riskerar att utsättas för brott. Mycket viktigt arbete för ökad trygghet handlar också om råd, stöd och hjälp till dem som utsatts för brott.

Bland Sveriges olika kommuner finns ett väl utvecklat samarbete med lokala ideella brottsofferjourer. Detta är vällovt och skall uppmuntras, men vilar ofta på en sårbar finansiell grund, har bristande rättsligt stöd (erhållande av sekretessbelagda uppgifter såsom om personen utsatts för brott med mera) och kan riskera att i vissa fall inte ge enskilda brottsutsatta det professionella stöd de behöver. Det är dock ett sätt som den offentliga sektorn samarbetar med den ideella inom ramen för rättsväsendets uppdrag i Sverige.

För att ytterligare utveckla och ta tillvara den ideella sektorn behöver den genom statens försorg närmare utredas hur samarbetet med den ideella sektorn inom rättsväsendets områden kan utvecklas och bättre tas tillvara. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

För att stimulera att befintliga ideella organisationers verksamhet utvecklas och bidrar till en ökad trygghet hos människor i Sverige, anser vi att samtliga myndigheter inom rättsväsendets område skall ges i uppdrag att utveckla närmare samarbeten med ideella aktörer inom sina ansvarsområden och att regeringen i regleringsbrev för respektive myndighet skall ange att minst två procent av anslaget skall användas för samarbete med ideella organisationer. Hur detta skall ske ankommer på regeringen att utreda. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

5.3 Inrättandet av en ny integritetsskyddsmyndighet

I dagens Sverige registreras och övervakas enskilda för allt fler uppgifter. Det är både det offentliga och den privata sektorn som gör det. I takt med att kampen mot terrorismen utökats, har också övervakningen av enskilda ökat. Sammantaget har insamlandet av känsliga uppgifter om enskilda personer ökat lavinartat.

Frågor rörande skyddet av enskildas privatliv och uppgifter kring dem, hanteras av ett antal olika myndigheter i Sverige. Exempelvis hanterar Datainspektionen personuppgifter generellt i samhället, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden känsliga personuppgifter hos Säkerhetspolisen och användandet av hemliga tvångsmedel hos polis och åklagarmyndighet, och Justitiekanslern har tillsyn över all offentlig verksamhet. Till detta kommer organ

Fel! Okänt namn på

såsom Pressens opinionsnämnd och den kontroll som sker genom domstolar. Integritetsskyddskommittén konstaterade mot den bakgrunden i sitt delbetänkande 2007 (SOU 2007:22) *Skyddet för den personliga integriteten*, bland annat att det i Sverige finns en brist på systemtänkande och helhetssyn som leder till att regelverket blir oenhetligt och svåröverskådligt och svårt att beakta kumulativa effekter av tillkommande lagstiftning inom området. Kommittén konstaterade vidare att ingen statlig myndighet har i uppgift att slå larm när integritetskänslig information nyttjas för annat ändamål än den varit avsedd för. Avsaknaden av en myndighet som har i uppgift att vaka över att den enskildes rätt till en skyddad privat sfär respekteras kan ses som ett uttryck för integritetsskyddets allmänt sett låga status.

Kameraövervakningskommittén drog i sitt slutbetänkande (SOU 2009:87) *En ny kameraövervakningslag* delvis samma slutsatser om integritetsskyddet och förordade att Datainspektionen skulle omvandlas till en integritetsmyndighet.

Därefter har bland annat Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens ansvarsområde utökats genom ändring i lagen (2007:980) om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet, även utöva tillsyn över hela polisens behandling av personuppgifter enligt den nya polisdatalagen och lagen om polisens allmänna spaningsregister. Tillsynen ska särskilt avse behandlingen av känsliga personuppgifter och särskilt syfta till att säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med lag eller annan författning. Regeringen har därtill i lagrådsremissen En mer rättssäker inhämtning av elektronisk kommunikation i brottsbekämpningen föreslagit att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ges utvidgade tillsynsuppgifter när det gäller inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation. Förslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2011. Till detta kommer att i Polismetodutredningens betänkande *Särskilda spaningsmetoder* (SOU 2010: 103) föreslås att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska få utvidgade tillsynsuppgifter när det gäller användningen av vissa särskilda spaningsmetoder.

Såsom konstaterats av Integritetsskyddskommittén har integritetsskyddet en svag ställning i Sverige. Detta har lett till en fragmentarisk bild över hur olika lagstiftningsåtgärder påverkar enskildas integritet och avsaknad av en helhetsbild i landet. Miljöpartiets bedömning är att detta samlade skydd kan erhållas genom inrättandet av en myndighet med ett samlat ansvar för skyddet av enskildas integritet.

Myndigheten beräknas kosta totalt cirka 75 miljoner kronor, som finansieras genom dels befintliga anslag för Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden och Datainspektionen, dels ytterligare medel från Justitiekanslern och länsstyrelserna. Till detta kommer behov av anslag för helhetsansvaret.

5.4 Barns rätt till eget ombud

Den som utför utredningar i mål om vårdnad, boende och umgänge ska ta reda på barnets inställning och redovisa den för rätten. Enligt föräldrabalken har barn också rätt att komma till tals. Barnombudsmannens undersökningar

visar att lagstiftningen inte har fått önskad effekt. Mer än 20 år efter att den trädde i kraft finns bara uppgifter om att barn har fått komma till tals i drygt hälften av utredningarna om vårdnad, boende och umgänge. Miljöpartiet anser att barn ska ha rätt till eget offentligt biträde i mål som rör vårdnad, boende och umgänge för att säkerställa att barnet kommer till tals och att barnets intressen tas tillvara. Den personen ska ha särskilda kunskaper i samtal med barn, så att det blir tydligt vad barnet har för behov och önskemål. Ett sådant system finns redan när det gäller LVU, lagen om vård av unga, och fungerar ofta väl. Vi anser också att barnets biträde endast ska företräda barnet och se till barnets behov och till exempel inte medla mellan föräldrarna. Miljöpartiet anser därför att barn ska ha rätt till eget offentligt biträde i mål som rör vårdnad, boende och umgänge för att säkerställa att barnet kommer till tals och att barnets intressen tas tillvara. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

5.5 Stärkt rättsväsen för kvinnofrid

År 2010 anmäldes nästan 18 000 fall av misshandel av män mot kvinnor i hemmen. Det är en ökning med 5 000 fall sedan år 2000. Olika regeringar har vidtagit ett antal olika åtgärder för att öka kvinnors trygghet och minska våldet mot dem under denna tid. Trots det minskar inte våldet utan ökar. I november 2007 presenterades regeringens skrivelse med handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i nära relationer (skrivelse 2007/08:39). Ett mycket stort antal åtgärder redovisades av regeringen och har utvärderats av bland andra Socialstyrelsen, Brottsförebyggande rådet (Brå) och Kriminalvården. Av Brås utvärdering framgår bland annat att just mängden anmälningar ökat samtidigt som den upplevda otryggheten minskat något. Samtidigt är effekten för målgrupperna mer osäkra i övrigt. Brå lyfter också upp att det i handlingsplanen inte ingick åtgärder för att minska uppkomsten av brottsförebyggandet och att fler åtgärder kan vidtas för att minska sexualbrotten, såsom att införa ett samtyckeskraV för sex mellan vuxna personer. Klart är att våldet inte minskar. Av Kriminalvårdens utvärdering av dess satsning mot våld i nära relationer och sexualbrott framgår att samtliga män som dömts för våld i nära relationer skulle erbjudas att delta i adekvat programverksamhet. Kriminalvården erhöV 30 miljoner kronor för åren 2009 och 2010 och utvärderingen utvisar att nästan 3 000 män ingick i målgruppen. Något mätbart resultat när det gäller minskat återfall i brott har inte redovisats. Sammantaget framgår av utvärderingarna att mer återstår att göra och att det finns lyckade behandlingsmetoder att använda.

5.5.1 Skyldighet ge dömda män vård

Inom Kriminalvården finns behandlingsmetoder som baseras på vetenskap och bepröVad erfarenhet och som använts vid behandling av män som dömts för våld i nära relationer liksom sexualbrott. Det finns i dag inget tvång för kriminalvården att erbjuda de dömda dessa behandlingar. Ett sådant krav

Fel! Okänt namn på

måste enligt Miljöpartiets mening införas för kriminalvården. Vi föreslår för ändamålet fem miljoner kronor årligen, som bedöms räcka för att Kriminalvården ska kunna erbjuda alla aktuella dömda vård och behandling som är såväl effektiv som förenlig med vetenskap och beprövad erfarenhet.

5.5.2 Utbildning om våld i nära relationer

Såväl inom åklagarväsendet som bland domstolarna bedöms det finnas ett fortsatt stort behov av utbildning om mäns våld mot kvinnor. Detta bedöms kosta fem miljoner kronor, liksom domstolarnas.

5.5.3 Insatser för kvinnor inom kriminalvården

Kriminalvården har sex specifika fängelser för kvinnor. Cirka 260 kvinnor är intagna, vilket är 5–6 procent av det totala antalet fängelsedömda personer. De vanligaste brotten kvinnor begår är stöld och narkotikabrott. Enligt Kriminalvårdens statistik har cirka 70 procent av dessa kvinnor problem med narkotikamissbruk. Jämfört med män har kvinnor i högre grad allvarigare psykiatrisk problematik kopplad till sitt missbruk. Idag vet vi inte hur stor andel av de kvinnor som befinner sig i kriminalvård som har blivit utsatta för sexuella övergrepp och mäns våld.

Norges motsvarighet, Kriminalomsorgen, har gjort en undersökning om hur många kvinnor som utsatts för denna typ av övergrepp och våld tidigare i livet och funnit att detta gäller minst 65 procent av kvinnorna. Norge har därför påbörjat ett försöksprojekt med att låta kvinnojourer hålla stödsamtal med kvinnor på anstalter. De ger även intagna kvinnor alternativet att få stödsamtalen i kvinnojourens lokaler. Norges Krisesentersekretariatet har uppgett att försöket är mycket lyckat eftersom de når fram till kvinnor som upplever sig bortglömda av samhället och att framstegen i samtalet har gett dem en hopp inför en framtid fri från kriminalitet.

Miljöpartiet menar att regeringen omedelbart bör tillsätta en utredning om kvinnor i kriminalvården för att utröna hur många kvinnor som kan ha utsatts för sexuella övergrepp och mäns våld. Med denna kunskap kan vi överblicka behovet av liknande insatser, som Norge genomför, på svenska anstalter. Miljöpartiet vill därefter att initiativ tas för att starta en försöksverksamhet i liknande form. Kriminalvården ska i regleringsbrevet ges i uppdrag att samarbeta med kvinnojourer, som anmäler sitt intresse, för att dessa sedan kan hålla stödsamtal med kvinnor på anstalter alternativt i kvinnojourens lokaler. Detta försök bör efter ett år utvärderas och därefter implementeras i Kriminalvårdens verksamhet vid lyckat resultat. Miljöpartiet avsätter åtta miljoner kronor för att ombesörja omkostnader för kvinnojouren.

5.6 En stärkt kriminalvård

I takt med att polisens resurser ökas och fler poliser anställts har samtidigt fler personer dömts för brott till sådana påföljder som kriminalvården ansvarar för. Kraven på kriminalvården att såväl vårda och behandla som att före-

bygga återfall i brott är och ska vara höga. Samtidigt ska kriminalvården tillsammans med kommuner, landsting och andra aktörer arbeta för att villkorligt frigivna och de som avslutar vård hos kriminalvården i övrigt ges en utslussning till samhället som leder till egen laglig försörjning genom studier eller arbete, med bostad och ordnad fritid. En viktig aktivitet är att upprätta utslussningsplaner för frihetsberövade med ett reellt innehåll. Tyvärr har myndigheten brustit i detta.

Miljöpartiet anser att kriminalvårdens verksamhet har en substantiell förbättringspotential som måste tas tillvara. Ett dylikt förändringsarbete måste inledas av myndigheten. I arbetet ska frivilligorganisationer för tidigare dömda, personalorganisationer, polisen och åklagare medverka. För ändamålet avsätter vi resurser som anges nedan.

Samtliga som dömts till frihetsberövande påföljd skall få en utslussningsplan från kriminalvården som ska visa hur den dömda skall få egen försörjning genom arbete eller studier, hur bostad skall ordnas och hur det sociala livet i övrigt skall vara ordnat. En kontaktperson utses för att hålla samman stödet kring den enskilde. Detta bör vara kriminalvårdens uppdrag.

Miljöpartiet bedömer att den samlade kostnaden för de individuella handlingsplanerna, kontaktpersonerna m.m, ovan motsvarar 65 miljoner kronor årligen under perioden 2013–2016.

5.6.1 Utökat stöd till frivilligorganisationer inom kriminalvården

Kriminalvården måste också fokusera sitt arbete i övrigt på rehabilitering av de dömda för att minska risken för återfall. Här bör olika frivilligorganisationer för före detta dömda användas i utökad omfattning och deras erfarenheter tas tillvara. Anslagen för deras arbete bör ökas.

Stödet till frivilligorganisationer måste förenas med tydliga krav på motprestation och resultat, men föreslås öka med 10 miljoner kronor per år.

5.6.2 Häkten i Halmstad och Östersund

I dag saknas häkten i Halmstad och Östersund och provisoriska lösningar har fått användas. Detta leder till långa resor för såväl häktade med familjer som åklagare, advokater och andra berörda. En enig kommunstyrelse i Östersund har nyligen för regeringen påpekat det allvarliga i situationen. Samtidigt har Kriminalvården projekterat hur ett nytt häkte i Östersund skulle vara uppbyggt. Planeringen för häkte i Halmstad är dock nedprioriterad. Vi anser att en väl utbyggd häkteskapacitet i hela landet är av vikt såväl för ett effektivt rättsväsende som för att enskildas kontakter med rättsväsendet ska förbättras. För att redan under år 2013 kunna bygga häktet i Östersund anslår vi 100 miljoner kronor årligen och anser att riksdagen ska ge regeringen tillkänna att häkte i Halmstad måste prioriteras.

Fel! Okänt namn nå

5.6.3 Höjd kompetens hos Kriminalvårdens personal

För att kriminalvårdens viktiga arbete med utslussning och rehabilitering av såväl intagna som de som är föremål för frivårdens insatser skall uppnå bästa möjliga resultat, krävs en väl utbildad och motiverad personal. Kostnaderna för utbildning av personal i nya arbetsmetoder, vikarier under utbildningstid och eventuellt efterföljande löneförhöjningar medför enligt vår mening ett behov av viss ökning av anslaget. Vi bedömer att detta motsvarar tio miljoner kronor.

5.6.4 Särskilda insatser för unga i riskzon

Ungdomar begår brott redan i tidiga tonåren. Vissa slutar efter ett ringa narkotikabrott, en bilstöld eller några snatterier. Andra begår fler och fler brott och hamnar till slut i en eskalerande brottslighet, där målet i värsta fall är anstaltsplacering och kontakt med än grövre brottslingar. För vissa av dessa ungdomar sätter den kommunala socialtjänsten in insatser på ett tidigt stadium och lyckas bryta det destruktiva beteendet. För andra dröjer det längre tid och för vissa sker aldrig någon insats.

Regeringen har givit Rikspolisstyrelsen ett uppdrag att tillsammans med vissa kommuner initiera en pilotverksamhet med sociala insatsgrupper i vissa fall. Vi bejakar detta men anser att åtgärderna behöver förfinas och förtydligas.

Vi anser att det i varje län bör införas minst ett center hos en kommunal huvudman (motsvarande de barnahus som nu finns för barn som misstänks ha varit utsatta för brott) där utredningar om barn som misstänks ha begått brott eller vara i riskzonen för att begå brott kan ske. Då barnahusens införande enligt uppgifter vi fått inte medfört ökade kostnader beräknas inte så ske här heller. Konkret förslag om detta lämnas i vår ovan angivna kommittémotion om kriminalvårdspolitik.

Vi anser vidare att det för ungdomar som begått brott och är i riskzonen att hamna i grövre brottslighet inte bara ska finnas en handläggare inom den kommunala socialtjänsten utan också ska finnas en särskild kontaktperson som tillsammans med den unge och dess familj kan verka stödande och rehabiliterande. Den skall ha ett uppdrag att se till så att den unga inte vistas i olämpliga miljöer eller umgås med olämpliga personer. Vi anser att denna insats ska kunna genomföras på prov i de kommuner som så önskar och avsätter för ändamålet 52 miljoner kronor till Kriminalvårdens anslag, som kommuner kan erhålla efter ansökan.

5.7 Stöd till dem som utsatts för brott

Att själv utsättas för brott kan vara något av det värsta en person kan vara med om. Såväl det psykiska som det fysiska lidandet kan ta år att läka. De anhöriga kring den brottsutsatte påverkas också. Många gånger krävs omfattande kontakter med såväl olika myndigheter (polis, åklagare och domstol som kronofogdemyndighet och brottsoffermyndighet), som kontakter med

försäkringsbolag och kommunal socialtjänst. Till detta kommer landstingens hälso- och sjukvård med rehabilitering och andra insatser. Situationen kring de brottsutsatta kan många gånger bli så komplex och svår att rehabilitering och läkningsprocess allvarligt försvåras.

Redan i dag har kommuner ett ansvar för att hjälpa de som utsatts för brott. Detta sker på många ställen genom samarbeten med lokala brottsofferjourer som arbetar på ideell basis. Vi anser emellertid att det kommunala stödet till brottsoffer måste professionaliseras och kommunerna tillhandahålla ett tydligare mer personligt utformat stöd för brottsoffren. Detta kan ske i samma form som de personliga ombud eller gode män som finns i dag. Vi anser att detta initialt kan ske som en försöksverksamhet i olika kommuner och avsätter för ändamålet 50 miljoner kronor årligen. Medlen anslås till Brottsoffermyndigheten och disponeras av kommuner efter ansökan.

5.8 Åtgärder för bekämpning av vissa brott

Åklagarmyndighetens, Rikspolisstyrelsens och polismyndigheternas arbete för att bekämpa miljö- och djurskyddsbrott har under längre tid fungerat mindre väl. För få brott upptäckts, upplklaringsgraden har varit låg, preskriptionsgraden hög och antalet fällda brottslingar (vare sig det gäller fysiska eller juridiska personer) mycket låg. Mot bland annat denna bakgrund tog Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen under år 2008 fram dokumentet Strategier mot miljöbrott, som beskriver ett stort antal åtgärder som behöver vidtas för att klara av stora delar av problemen. Strategin har för år 2010 implementerats hos Åklagarmyndigheten genom Aktionsplan för miljöbrott år 2010 och genom ett antal andra åtgärder av mer övergripande karaktär. Några särskilda åtgärder synes inte ha vidtagits av polisen. Strategidokumentet och Åklagarmyndighetens aktionsplan tillsammans med samtal med företrädare för Åklagarmyndigheten uppvisar en bild där Åklagarmyndigheten har ett tydligt fokus för arbetet, hur den leds och styrs och där det finns särskilt utbildade miljöåklagare med hög kompetens.

Polisens resurser för att bekämpa miljöbrott uppgår enligt en undersökning riksdagens utredningstjänst genomfört till motsvarande 60–70 personer, och det framgår att Rikspolisstyrelsen saknar en helhetsbild av arbetet. Någon samlad styrning av verksamheten finns inte. Sammanfattningsvis bedöms bristerna i verksamheten vara sådana att ett effektivt bekämpande av aktuell brottslighet svårligen låter sig genomföras.

Djurskyddsbrott kräver en särskild kompetens som inte alltid är självklar bland polis och åklagare. I vissa län har polisen valt att ha särskilda djurskyddspoliser som bara arbetar med djurskyddsbrott, medan djurskyddsfrågor i andra län hanteras av poliser med allmän kompetens. Då djur som utsatts för brott inte kan tala för sig själva är risken stor att deras intressen kommer i kläm om rättsväsendet inte har tillräcklig kompetens i frågan. Vi vill därför ge polis- och åklagarmyndigheten i uppdrag att förstärka djurskyddskompetensen. Detta sker på sätt som anges nedan.

Fel! Okänt namn på

Mot bakgrund av hur effektivt Åklagarmyndigheten hittills arbetat och hur mindre effektivt Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna arbetat, drar Miljöpartiet slutsatsen att en effektiv styrning av arbetet för att bekämpa miljö- och djurskyddsbrott kan uppnås utan resursförstärkningar. Det handlar i stället om att använda befintliga resurser inom polisen effektivare. Resurser kan frigöras genom att polisiära tillståndsuppgifter överläts till andra myndigheter, genom att den så kallade beredskapspolisen avskaffas och genom att fler civilanställda anställs. Till detta kommer att resurserna i sig kan användas på ett effektivare sätt än som sker i dag. En åtgärd som kan leda till detta inom aktuellt område är att av Rikspolisstyrelsens anslag avsätta specialdestinerade medel för bekämpning av aktuell brottslighet som får disponeras av åklagarmyndigheten. Detta innebär att Åklagarmyndigheten styr hur resurserna används men polisen är även i fortsättningen arbetsgivare.

Miljöpartiets förslag är att av Rikspolisstyrelsens anslag avsätts 70 miljoner kronor, som medför att den samlade kompetensen för att bekämpa miljö- och djurskyddsbrott styrs av Åklagarmyndigheten. Därigenom bedöms effektiviteten förbättras. Riksdagen bör ge regeringen till känna vad som anförs om att styra resurser till polisorganisationen på detta sätt.

5.9 Åtgärder för bekämpning av systemhotande brottslighet med inriktning mot islamofobi, högerextremism m.m.

Terrorism och systemhotande brottslighet finns i hela världen. Ett genomgående drag för denna brottslighet är att den med våld vill ändra förutsättningarna för hur vårt demokratiska samhälle är uppbyggt, att utövarerna av den inte respekterar resultatet av andra människors fria val och valmöjligheter.

Säkerhetspolisen redovisade 2009 i rapporten *Våldsam politisk extremism – Antidemokratiska grupperingar på yttersta höger- och vänsterkanten* de politiska grupperingar som valt att ställa sig utanför det demokratiska samhället och som ser våld, skadegörelse och andra brott som ett legitimt redskap i sin kamp. År 2010 redovisades till regeringen ett uppdrag avseende uppdrag att beskriva våldsbejakande islamistisk extremism i Sverige, radikaliseringsprocesser samt verktyg och strategier som kan användas för att motverka radikaliserings genom rapporten *Våldsbejakande islamistisk extremism i Sverige*.

Slutsatserna av rapporterna är att våldsam höger- och vänsterextremism är vanligare än islamistisk extremism och att betydligt mer våld i Sverige kan hänföras till detta.

Det fruktansvärda terrordådet i Norge i juli 2011 visar att terrorism kan begås av människor med antimuslimska åsikter. Det är oklart i vilken omfattning gärningarna baseras på föreställningar om ”världskonspirationer”, rädsla för den andre eller vanföreställningar om maktövertaganden av olika grupper av människor. Klart är dock att detta är vanligt i retoriken bland terrorister och deras politiska grenar.

Brå har i sin årliga statistik över utvecklingen av hatbrotten i Sverige för år 2010 (rapport 2011:8) redovisat att ungefär 270 anmälda brott baserades på islamofobi, vilket var en ökning jämfört med år 2009 och följer en uppåtgående trend sedan mätningarna startade 2006. Det är inte klart i vilken grad islamofobi/antimuslimska åsikter funnits med som skäl för personer att begå terrorhandlingar. Det är vidare inte klarlagt på vilket sätt och i vilken omfattning islamofobi/antimuslimism leder till utövandet av systemhotande brottslighet i Sverige. Detta bör klarläggas liksom bör redovisas förslag på åtgärder för att minska förekomsten av islamofobi/antimuslimism i Sverige och som skäl för terrorism.

Det redovisade utredningsuppdraget bedöms kunna ske inom Regeringskansliets eller Brås ram. Vad som här anförs om behov av utredning bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

5.9.1 Resurser för kunskap om hatbrott inom rättsväsendet

Rättsväsendets kompetens och förmåga att hantera hatbrott behöver förstärkas, oavsett grund för hatbrottet. Utbildningsbehovet inom vardera åklagarväsendet och domstolsväsendet bedöms uppgå till 5 miljoner kronor årligen. Polisens behov kan tillgodoses inom ramen för befintligt anslag.

5.10 En särskild utredningsmyndighet för misstänkta brott av poliser och åklagare

Polisen är den av staten utsedda ordningsmakten med tillhörande våldsmonopol. Det innebär att polisen har ansvaret att använda sin ingripandemakt med lagboken som kompass. Rättsväsendet ska försäkra oss alla att rättvisa skipas. Utan allmänhetens förtroende kan inte rättsväsendets aktörer arbeta.

Miljöpartiet vill därför att när polis eller åklagare misstänks för brott ska en fristående myndighet inrättas för att utreda brottet. Den internutredningsverksamhet som i dag finns hos polis- och åklagarväsendet bör brytas ut till en självständig utredningsmyndighet.

Poliser, åklagare och domare som får behålla sitt arbete efter att ha begått brott är inte ovanligt och skadar förtroendet för rättsväsendet. År 2007 avförde den statliga utredningen *Summa summarum* (SOU 2007:5) frågan om en fristående myndighet som utreder polisen och åklagare vid brottsmisstanke, bland annat eftersom den ansåg att nackdelarna inte övervägde vinsten med den förtroendevinst som rättsväsendet beräknas göra gentemot medborgarna. Argumenten som användes var bland annat att viss del av personalen måste komma från polisen eller Åklagarmyndigheten samt att det helt enkelt är för kostsamt med en ny myndighet på området. Även polisorganisationskommittén gjorde i sitt betänkande *En sammanhållen svensk polis* (SOU 2012:13) bedömningen att en egen myndighet inte borde inrättas utan att den önskade självständigheten kunde erhållas genom andra åtgärder.

Miljöpartiet anser, liksom Sveriges advokatsamfund och Justitiekanslern med flera, att allmänhetens förtroende för rättsväsendet väger tyngre än de

Fel! Okänt namn på

nackdelar som kan tänkas uppstå. Medborgarnas förtroende för rättsväsendet är stommen för rättsstaten; således bör Sverige införa en fristående myndighet som utreder polis och åklagare vid brottsmisstanke. Miljöpartiet tillför därför 50 miljoner kronor från och med år 2013 för att inrätta en ny självständig utredningsmyndighet.

Stockholm den 29 september 2012

Maria Ferm (MP)

Agneta Börjesson (MP)

Mehmet Kaplan (MP)